

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ СТАНІСЛАВА СУПЛАТОВИЧА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розповідається про життя та творчість відомого польського письменника індіанського походження, Станіслава Суплатовича (Сат-Ока).

Ключові слова: письменник, Суплатович, індіанець, Польща..

Abstract

The article tells about the life and creativity of the famous Polish writer of Indian origin, Stanislav Suplatovich (Sat-Ok).

Keywords: writer, Suplatovich, Indian, Poland.

Сат-Ок (Станіслав Суплатович) – польський письменник індіанського походження, автор повістей «Земля солоних скель» і «Таємні сліди», народився у 1920 році в Канаді в родині вождя племені шеванезів Високого Орла і польської біженки-революціонерки Станіслави Суплатович, що отримала ім'я «Біла Хмарка». У шіванезів хлопчики повинні завоювати ім'я якимось хоробрим вчинком. Сат-Ок (Довге Перо) здобув собі ім'я, вбивши стрілою з лука величезного гірського орла.

Мати Суплатовича, Станіслава Окольська-Суплатович, на початку ХХ століття приймала активну участь у польському революційному русі. Дівчина потрапила під ретельний нагляд влади та була відправлена на заслання до Східного Сибіру. Потім їй вдалося втекти на Аляску і вирушити в Канаду. Під час втечі до Канади знесилена дівчину знайшли індіанські мисливці. Зачарований білявим волоссям польки, вождь шеванезів Високий Орел без пам'яті закохався в красуню, яка стала його дружиною і згодом народила хлопчика.

Сат-Ок прожив у племені майже 17 років, виховуючись, як і його ровесники-індіанці. У 1936 році шіванези врятували від ведмідя групу туристів з Європи, серед яких був і поляк. Біла Хмарка зраділа, побачивши через стільки років співвітчизника, та почала розпитувати про батьківщину. Так випадок допоміг дізнатись Сат-Оку, що він не тільки індіанець, а ще й поляк. Довгі бесіди з польським туристом не минули безслідно. У Стася почали формуватися уявлення про свою далеку батьківщину, а події, що там відбувалися - викликали у хлопчика бажання боротися за свободу: «Невже люди не можуть жити вільними? Я виросту, приїду і допоможу здобути свободу!» [1]. Через тугу за батьківщиною мати приймає рішення повернутися до Польщі.

Станіслав Суплатович разом із матір'ю приїхав до Польщі у 1938 році. Рідне Кельце зустріло їх непривітно. Станіславу давно вважали мертвою, частину її спадщини розділили між собою її сестри. Вона влаштувалася на роботу в будинок старих у Радомі. Сат-Ока віддала до школи-інтернату при монастирі, де його відразу посадили до карцеру через відмову постригти довге індіанське волосся. Його постійно карали за відмову молитися білому богові, прозивали дикуном. Непокірного сина мати була змушена забрати додому та прийняти рішення повернутися до племені шіванезів. Але 1 вересня 1939 року починається друга світова війна.

Молодий Станіслав в ті роки вже цікавився політикою. Він влаштувався працювати на пошті в Радомі і був знайомий з усіма новітніми подіями. Коли німецькі війська окупували Польщу, Стась, не замислюючись, пішов у підпілля. У 1940 році Суплатовича заарештовує гестапо і разом з іншими революціонерами, відправляють в Аушвіц (Освенцим). По дорозі юнаку вдається втекти. У Борковецьких лісах він приєднався до польських партизанів. За мужність у боях з фашистами Сат-Ока нагороджено бойовим орденом «За заслуги».

Після завершення війни, Станіслав вступає до Війська Польського, стає військовим моряком. Разом з польським громадянством, приймає ім'я та прізвище своєї матері – Станіслав Суплатович. Сат-Ок зазнає репресій з боку соціалістичної влади Польщі, засуджений до десяти років в'язниці, але достроково звільнившись, приймає рішення стати письменником.

З 1958 року в світ починають виходити літературні твори про життя індіанців, підписані ім'ям «Сат-Ок». Саме з творів Суплатовича і почався знаменитий «індіанський бум» в соціалістичних країнах. Всі його романи стали бестселерами. Книги масово перекладалися на іноземні мови і видавалися величезними тиражами.

Станіслав Суплатович помер 3 липня 2003 року в Гданську. Похорони письменника відбулися не зовсім традиційно. Крім ветеранів Армії Крайової, на церемонії були присутні індіаністи (любители індіанської культури) в національних костюмах племені шеванезів, численні друзі Сат-Ока. Крім традиційного хреста, на могилі Суплатовича були встановлені орлине пір'я, похоронні трави і індіанська трубка, доверху набита тютюном[2].

Таким чином, Станіслав Суплатович був неординарною особистістю та прожив надзвичайно насичене життя. Його долею цікавилось багато митців, про нього знімали фільми. Так само, як вразила доля Суплатовича подільського художника Аркадія Павлюка, картина якого «Письменник Сат-Ок» зберігається в залі Сучасного подільського мистецтва, мистецького центру Вінницького національного технічного університету, так і мене надихнула на написання вірша:

«Воля – понад усе»

Йому хотілося лише свободи,
Де дикі трави, кострище й пісні.
Де річки грізної потік ніс води –
Це все життя являлось уві сні.
Він серед племені свого був кращий,
Він перший в ціль із лука попадав.
Проходив через непролазні хащі,
Про ворогів – все по слідах читав.
Та ось дізнався про вітчизну другу,
Яка в той час палала у вогні:
«Народ в неволі мій помре від туги,
Напевне, доля робить знак мені».
І знов був кращим, як служив в підпіллі,
Дитя природи завжди у душі.
«Він навіть в таборах лишився вільним» -
Казали бойові товариші.
У мирний час - забути б вже минуле,
Та спогади у серці все болять.
«Я хочу, щоб про мій народ почули...
Прадавні там ліси й річки шумлять,
Дівчата їм підспівують тихенько,
Ховаються мустанги у траві.
У багатьох одна земля рідненька,
А в мене – долі й батьківщини дві.»

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сат-Ок [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сат-Ок>; Сат-Ок. Земля солених скал [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lib.ru/PRIKL/SATOK/zemlya.txt>
- 2 Сат-Ок: польський вождь індейського племені [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rech-pospolita.ru/sat-ok-polskiy-vozhd-indeyskogo-plemeni.html>

Зелінська Дарія Олегівна – студент групи 2КН - 166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: darria050500@gmail.com

Науковий керівник: Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net